Ч. 15. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem. Львів, неділя 13. квітня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Так мусить бути.

Комітет, зложений з представників всіх наших наукових, культурно-освітніх, гуманітарних, станових, кооперативних та інших товариств і установ у Львові, взиває наше громадянство здвигнути у Львові український шпиталь ім. Митрополита Андрія Шептицького, щоби цим гідно вшанувати 30-літній ювилей Митрополита на його становищі. Є це велика ідея, яка ховає в собі подвійний дар: дар Шановному Ювилятові і цілому народові. Її треба зрозуміти, а тоді вона безперечно буде здійсненою.

Ще й тепер бачимо, як з нагоди ріжних ювилеїв і свят влаштовується обходи, паради, які пожирають намарне величезні кошти. Ще й тепер з нагоди ріжних свят великих людей, чи й дорогих осіб у родині складається їм подарунки, які зараз по святі тратять свою вартість. Але від якогось часу щораз частіще ріжні такі обходи, паради, подарунки заступається чимось більше цінним, корисним і тривалим. Для звеличання якоїсь події, чи для вшанування великої людини в народі, чи навіть з нагоди якогось родинного свята — будується школи, святині, добродійні заведення, або складається жертви на якусь народню ціль. Роблять це держави і могучі великі народи, які моглиб собі позволити на більший видаток для якоїсь паради. То що вже говорити про народи, для яких кожний гріш дорогий, кожний видаток болючий.

І в нас щораз частіще чуємо, що хтось там з нагоди вінчання чи хрестин зложив на „Просвіту", чи на Рідну Школу 20, 50 чи більше золотих, що замісць святочних поздоровлень зложив на подібну ціль 5, 10, 20 золотих і т. д. Безперечно є це єдино правильна засада і в даному випадку, коли ми хочемо гідно вшанувати память такого Ювилята, як Митрополит Андрій Шептицький. Ми не можемо дати Ювилятови нічого більше крім нашої вдячности і доброї памяти. А на це Ювилят більше, як заслужив. Бо вже давно наш нарід не мав такого щедрого добродія й опікуна народних інтересів, яким є Митрополит Андрій Шептицький. Його імя записане золотими буквами в історії збереження нашої старини, розбудови нашої науки, виховання молодого покоління, опіки над скривдженими долею. Таким буде воно записане в історії нашого народу і таким ми, сучасники Ювилята, повинні записати його на тривалому памятникові, яким буде український шпиталь його імени.

Але рівночасно буде це дар для самого народу. Бож тільки для його потреб шпиталь і має повстати. І коли вже йде про шпиталь, як потребу народу, то тут родиться питання: чому ми маємо його будувати, коли це є обовязок держави? Чому ми маємо вривати зі свого, коли й так з нього вже нема що рвати?

На це нічого не порадимо. Так мусить бути. Адже держава обовязана будувати нам школи, а ми на свою школу викидаємо грубі гроші. Держава повинна дбати про розвиток культури народу, а нас це дорого коштує. Ба — навіть тоді, коли держава дає нам школу, то це нас не задовольняє, коли при її допомозі закладають у нас культурно-освітні товариства, то ми з тим боремось. Бо те, що нам дається, є підбите нашою шкодою. Бо школу дають нам польську, а для культурного розвитку закладають нам „кола млодзежи вейскей".

І дарма, що ми обтяжені до краю всякими примусовими тягарами. Коли хочемо жити і колись стати повними панами своєї долі, то мусимо попри примусові тягарі нести ще й тягарі добровільні, бо лиш ті добровільні тягарі йдуть на нашу користь, скріплюють наші сили, запевнюють наше майбутнє, кладуться в основу нашої волі. Так воно є всюди, так воно і в нас мусить бути. Мусимо будувати свої школи, свої народні доми, свої захоронки, — і свої шпиталі. Бо лиш про те, що самі збудуємо, зможемо сказати — **це наше!**

Вернімся тепер ще до справи будови шпиталю. Шпиталь — це не хата для родини за 1—2.000 дол. Це є кошта на кількасот тисяч долярів. Це може не одного відстрашити, або не один може віднестися до цього легкодушно, мовляв, це ще не так скоро буде. На щастя справа стоїть так, що відкладати обовязку вже ніколи. Для проектованого шпиталю, який має повстати при Народній Лічниці, є вже дуже поважний підклад: є вже велика й гарна площа в осередку Львова, є вже й кількадесять тисяч долярів гроший і ось-ось розпічнеться сама будова.

Зваживши присвяту шпиталю імени Ш. Ювилята Митрополита і Великого Громадянина Андрія Шептицького з одного боку і велику потребу та конечність нашого народу з другого боку, наше громадянство прийме близько до серця візвання Комітету та сповнить гідно свій обовязок пошани і вдячности для Ш. Ювилята і для свойого власного добра здвигне у Львові український шпиталь імени Митрополита Андрія Шептицького.

Що буде з польським соймом.

Від 1926-го року польський сойм є у постійній непевности свого завтра. Від того часу почалася завзята боротьба уряду з соймом, від того часу аж по нинішний день такого дістається соймові від уряду і окремих міністрів, що залеглив чи все це переніс би якийсь інший, не польський сойм. Разом з тим над соймом безустанку висіла загроза, що нині-завтра його розвяжуть. Але все це кінчилося тим, що сойм мав великі вакації, державою всевладно правив уряд, рідкі соймові засідання проходили вбільшости спокійно і таким чином попередній сойм дожив до свого природного кінця і новий теперішний сойм також дотягнув уже до двох літ свого існування.

До загрози розвязання сойму так всі привикли, що вона вже на нікого не робила ніякого враження. Щойно за останніх пару тижнів та загроза набрала більшої сили, бо витворилося для сойму таке становище, з якого справді нема іншого виходу, як лиш розвязання сойму.

Сойм є законодатною і контрольною установою. Перед ним є відповідальний цілий уряд і кожний міністер зокрема. Сойм висловив недовіря одному з міністрів (мін. праці Присторові), наслідком чого цілий уряд премієра Бартля подався до димісії. Тепер-же зложено новий уряд, в якому є і цей міністер, якому висловлено недовіря, і другий міністер (мін. освіти Червінський), якому також мали висловити недовіря, і ще й третій міністер (мін. справедливости Цар), який давніше уступив був на домагання сойму. Такий уряд не мав що показуватися перед соймом, бо це-ж просто насмішка над соймом. І тому так уложено справи, щоби сойм не міг сказати свого слова про цей уряд. Як тільки зложено уряд, то зараз-же розпущено сойм і таким чином відібрано йому можливість стати в обороні свого права.

Все булоб добре, колиб держава не мала пильних справ, яких не можна полагодити без сойму, а з другого боку, колиб сам сойм не мав права домагатись свого скликання. А так одно й друге промовляє за тим, що уряд, який не хотів би зустрічатись зі соймом, таки мусітиме з ним побачитись на звичайній чи надзвичайній сесії. Звичайно, що сойм не буде мовчати і вже тепер ті соймові клюби, які домагаються скликати надзвичайну сесію сойму, заповідають зголошення внесення про недовіря урядові. Не остається нічого іншого, як розвязати той сойм, коли при владі має остати уряд, що повстав наперекір волі сойму.

І так поставив справу премієр Славек. Він виразно заявив, що теперішний сойм не прийде до голосу. Сойм мусить бути розвязаний і йде тільки про те, щоби вичекати і вибрати для цього відповідну пору; щоби, мовляв, настало якесь успокоєння.

Правда, в Польщі був вже не один такий випадок, коли здавалось, що немає іншого виходу, як тільки розвязати сойм. Проте сойм животів собі, неначе уряд не мав відваги його розвязати. Може й тепер таке статися, бо уряд дуже добре здає собі справу з того, що нові вибори це дуже непевна річ для нього. Останні вибори принесли таборові теперішнього уряду деякі успіхи, але з тих виборів уже в 5 округах уневажнено вибори. Хіба такими самими способами переводити нові вибори? А немає ніяких виглядів, щоби виборці підтримали той табор, який приніс їм лиш нові тягарі і тяжку господарську кризу.

Тому тепер таки дуже поважно рахуються з розвязанням сойму і можливістю нових виборів уже навіть може осінію цього року. Дехто догадується, що уряд чекає, як перейдуть доповняючі вибори на Волині й між білорусами (на „кресах"), а вже тоді рішиться на якийсь крок. На всякий випадок одинковцям (таборові, на якому спірається теперішний уряд) вже видано наказ приготовитися до виборів. З другого боку польські хлопські партії (Визволене, Пяст, Стронніцтво Хлопске) знов поважно заговорили про обєднання для створення спільного фронту польських селян. Поважно рахуються і приготовляються до виборів інші польські партії. Шість опозиційних партій, т. зв. центролів кинули вже боєвий клич у відозві, в якій відкликалися до опінії всего громадянства, жадаючи усунення диктатури в Польщі та приверненя панування права.

Це питання підсказує деякі обовязки і нам українцям. Не тому, щоби польський сойм був для нас дуже цікавий. Не тому, щоби нас обходила гризня ріжних польських таборів. Ні з одного ні з другого хліба нам не їсти. Але ми знаємо, як у тій навіть заїлій гризні пробивається спільний фронт проти нас і наших інтересів. Як польський розбитий, оплюваний і неміччний сойм находив все таки силу, щоби радити над новими законами, які заповідали нам нові кривди (найновіші кольонізаційні закони). І оце саме примушує нас не легковажити справи, щоби завсіди бути готовими до оборони, коли вже не до наступу за наші права. Чи будуть нові вибори, чи ні, а ми мусимо бути готові на те, щоби спільному фронтові проти нас поставити нашу обєднану силу. Вибори є вже лиш показчиком сили і колиб мали бути нові вибори, то вони мусілиб виказати, що в нас є потрібна сила для боротьби за наші права, що нас легковажити не можна, коли йде мова про наші справи.

З волинського виборчого руху.

Віче в с. Романові. Дня 30. березня відбулося виборче віче УНДО в селі Романові луцького повіту. Віче, на яке прибуло біля 300 селян з околишніх сіл, відкрив п. В. Островський, опісля пос. Заваликут виступив з довшою промовою, в якій познайомив селян з діяльністю Парляментарної Репрезентації, правами громадян і способами їх оборони та працею УНДО. В. Островський вияснив необхідність національного обєднання та одного спільного національно-демократичного фронту. Вкінці посол Заваликут давав відповіді на ріжні запитання. Селяне нагороджували промовців гучними оплесками.

Перед самим вічем прибув зі Львова п. Заяць, якого очікував десяток хлопців, пригнаних сюди аж з Дубенщини. П. Заяць без запрошення ввійшов до хати, в якій мали нараду наші представники, і хотів тут улаштувати й своє віче. На це пос. Заваликут заявив, що оскільки п. Заяць приречє, що сельробівці будуть заховуватися культурно й не будуть робити галабурди, то він не має нічого проти спільного віча. Замісць відповіді п. Заяць порадився з дубенчанами й більше не явився.

На орґанізаційному фронті

Комунікат.

Подається до загального відома, що Президія партії доручила всім послам і сенаторам в часі від 15-го квітня до 25-го травня ц. р. присвятитись виключно орґанізаційній праці на Волині. Тому прохається всі Повітові Орґанізації на території Галичини в цьому часі не скликувати без попереднього дозволу Президії таких віч і нарад, на яких була би конечною присутність послів і сенаторів.

Львів, дня 3-го квітня 1930 р.

Президія Ц. К. У. Н. Д. О.

ПЕЧЕНІЖИН. 30-го березня ц. р. відбулася в Печеніжині довірочна нарада Укр. Нац.-Дем. Обєднання. Головував на нараді п. Іван Самокишин, а секретарював п. Дмитро Мацьків. Про завдання і програму Укр. Нац. Дем. Обєднання говорив секретар Повітового Комітету в Коломиї п. Д. Бойчук. Зібрані в числі поверх 150 душ однозгідно признали, що шлях Українського Національно-Демократичного Обєднання є правильний і що ми мусимо стреміти в першу чергу до національного визволення. Бесідник візвав, щоби всі члени Укр. Нац. Дем. Обєднання були членами Т-ва „Просвіти“ та горнулися до кооперації, й щоби були активними діячами на всіх ділянках нашого життя. На нараді вибрано Комітет Укр. Нац. Дем. Обєднання.

ЖОВКВА. Мабуть в жадному повіті нашого краю не є так тяжко з орґанізацією, як в жовківському повіті. Причиною того є москвофільство, а почасти й сельробівство, яке захопило багато сіл, особливо Куликівщину. Мимо цього в останніх часах політично-народня орґанізація поступила тут значно вперід. Треба це завдячити послови Ліщинському, котрий своїми вічами причинився до розбудження національної свідомости в повіті. Ще так недавно войовниче сельробівство з кожним днем тратить на своїй силі. Посол Ліщинський відбув у Жовкві два великі віча 4. лютого і 4. березня ц. р. На першому з них крім посла Ліщинського реферував сенатор Кузьмин про громадську самоуправу і посол Кохан про наше політичне становище. Хоч не дописала погода і місце віча, яке відбулося далеко на передмісті, бо поляки не дали на нього салі, а української на жаль нема, то проте зібралося з цілого повіту дуже багато народу. Віче пройшло серед великого одушевлення зібраних, а вибраний на ньому Повітовий Комітет Укр. Нац. Дем. Обєднання започаткував нову добу в політичному житті повіту.

На друге віче 4. березня зібралося ще більше народу. На цьому вічу промовляв лише посол Ліщинський, бо решта послів не мало змоги на це віче приїхати. Віче пройшло серед найкращого настрою зібраних.

КУЛИКІВ. На 2. березня ц. р. посол Ліщинський заповів у Куликові справоздавче віче. На віче зібралось кількасот українців. Прийшов і кацапський вожд д-р Дуркот зі своєю боївкою і стшельцами. Як тільки почав посол Ліщинський промовляти, кацапи піднесли великий крик. На кількаразове візвання посла Ліщинського д-р Дуркот не вийшов з салі, а кацапи піднесли ще більший крик. Наслідком цього на салю прийшла поліція і віче розвязала. Тоді посол Ліщинський заповів на 9-го березня довірочну нараду. На ту нараду зібралося біля 500 громадян, а багато ще мусіли відійти, бо всіх не вміщала саля. Посол Ліщинський в довшій промові зложив вичерпуючий звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації і закликав присутніх до орґанізації і культурної праці на місцях. Рівночасно вказав на зрадницьку і некультурну діяльність москвофілів, які всякими способами намагаються спинювати українську громадську роботу. На внесення одного із присутніх зібрані однодушно ухвалили довіря Укр. Парл. Репрезентації та просили, щоби наші посли більше занялися Куликівщиною.

Нарада громадських радних в Перемишлі.

Дня 1. ц. м. відбулася в Перемишлі нарада українських радних перемиського повіта, при участи мужів довіря та орґанізаторів УНД-а. Присутніх було коло 1200 громадян, що заступали 105 громад. Збори отворив іменем Народньої Орґанізації дир. Роман Гамчикевич. Реферат про громадські справи виголосив посол д-р В. Загайкевич, обговорюючи всі справи, звязані з господаркою села, громадськими бюджетами, правами української мови і т. д. Відтак секретар Народньої Канцелярії п. Сенечко запротестував проти червоного терору на Україні і на його внесення ухвалено серед горячих оплесків відповідні резолюції. Врешті Іван Галик подякував послови Загайкевичови і п. Сенечкови як секретареви Повітової Народньої Канцелярії за скликання наради та освідомлюючі реферати і іменем зібраних висказав довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

ДОБРОМИЛЬ. Дня 10-го березня ц. р. відбулася в Добромилі нарада громадських радних добромильської судової округи. Запрошення на нараду розіслано в останній хвилі, але це не перешкодило, що на нараду зібралося до 250 учасників із 42 сіл повіту. Свідчить це найкраще, як селяне розуміють значіння самоуправи і як поважно ставляться до нарад в самоуправних справах. Нараду отворив голова Повітового Народнього Комітету о. декан Йосиф Маринович. Самоуправні справи реферували посли др. В. Загайкевич і С. Кузик. Учасники вислухали рефератів з великим зацікавленням, а по рефератах взяли дуже живу участь в дискусії. Забирали голос о. Й. Маринович, о. Бр. Ґоцький, пп. Іван Войтович, Іван Богоніс, Мих. Бензар, Ст. Цісар, Тимко Добровольський, Дмитро Хомик, Мик. Мідянка т. ін. По дискусії ухвалено однодушно резолюції, які поставив о. Маринович: 1) Запровадити по громадах урядування в українській мові. 2) Вставляти при ухвалюванню буджету датки на українські ціли та вносити рекурси проти евентуально накинених датків на чужі ціли. 3) Брати участь в праці в читальнях, кооперативах і „Сільському Господарі“. 4) Домагатися перевиборів до повітових рад. 5) Запротестовано проти військової кольонізації. 6) Ухвалено однодушно довіря і признання за дотеперішню працю Укр. Парл. Репрезентації. Наради закінчив гарною промовою посол др. Загайкевич взиваючи присутніх до праці під кличем: Посли з народом, народ з послами!

Українська справа в англійському парляменті.

В минулому році наша Парляментарна Репрезентація вислала до Ліґи Народів два меморіяли в українській справі в Польщі: 15. січня в справі ліквідації українського народнього шкільництва і 2. березня в справі зруйновання громадської самоуправи. Ці два меморіяли порушив 20. березня ц. р. в анґлійському парляменті анґлійський посол Мальон і запитав міністра заграничних справ, чи він знає про це і що в цій справі в Лізі Народів зроблено. Міністер відповів, що досі не має про це інформацій, бо меморіяли ще не були на Раді Ліґи, яка зможе їх розглянути щойно 12. травня ц. р.

Декому з читачів буде дивно, чому такі справи порушують в анґл. парляменті. Діється це тому, що Анґлія підписала міжнародні договори про справу національних меншостей, отже має деякі обовязки дбати про те, щоби ті договори шановано. З того й скористав пос. Мальон, який вже давно цікавиться українським питанням і на днях спеціяльно приїздив аж до Львова, щоби особисто пізнати українців і приглянутися до нашого життя.

Пос. Мальон приїхав до Львова 4-го квітня й докладно інформувався у наших видних діячів про всі ділянки нашого життя. Він відвідав наші культ.-освітні й господарські установи, кілька наших шкіл, зокрема відвідав нашого митрополита о. Андрія Шептицького та був на принятті у голови Укр. Нац. Дем. Обєднання д-ра Дм. Левицького. 5-го квітня пос. Мальон виїхав до Анґлії.

——o——

На що краще давати гроші.

Замісць на алькоголь — на „Рідну Школу“!

Загально голоситься, що Свято Воскресення Христового є символом відродження і воскресення Нації. І замісць обходити це Свято піднесеним духом, не рідко на жаль опоганюється його і обезцінюється алькоголем, який своїм шкідливим діланням затемнює розум, відбирає волю, наносить величезні моральні й матеріяльні шкоди та взагалі є запереченням кращого життя й поступу. Особливо вкорінився звичай, що в часі свят „не випадає“ не випити чи не погостити когось алькоголем. Цему поганому звичаєви мусимо протиділати.

В тій цїли „Рідна Школа“ видала артистичні карти, звільняючі від алькогольних напитків. Як хто набуде таку карту, то не має обовязку гостити когонебудь алькоголем. Таким чином заощаджується багато здоровля і гроша, ріжних неприємностей, а часом нещасть і злочинів, а найважніше, що гріш піде на „Рідну Школу“, отже на далеко кращу справу, ніж найкраще вино.

На протиалькогольну карту „Рідної Школи“ дається добровільний даток довільної висоти, одначе не менший як 2 зол. На всякий випадок — він повинен би відповідати сумі, яку було призначено на закупно алькоголю. Карти можна набути в Кружках і в Головній Управі „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

Такі протиалькогольні карти „Рідної Школи“, звільняючі від алькогольних напитків, повинні заздалегідь перед святами постарати собі громадяне, громадянки, касинові і інші товариства, забавові гуртки, ріжнього роду комітети і брацтва з нагоди устроювання спільного „свяченого“ і т. п.

Така карта повинна прикрашувати святочний стіл кожного українського дому. Імена жертводавців і їхні датки будуть оголошені в пресі.

Іоловна Управа „Рідної Школи“:

Ілля Колорудз, голова, **Д-р М. Коновалець**, секр.

——o——

По широкому світі.

ІНДІЯ звертає на себе увагу цілого світа своїми способами боротьби за національну незалежність. Похід Ґандія, спрямований проти анґлійського сільного монополю, осягнув уже свою мету. Ґанді прийшов над море і розпочав фабрикацію соли з морської води, проголосивши бойкот проти соли урядової. Одночасно в ріжних індійських містах вибухли грізні заворушення, в часі яких прийшло до стрілянини. Анґлійська влада переводить масові арешти, а індійські орґанізації приготовляються до загального страйку. Залізничники проголосили пасивний опір і кладуться перед поїздами на шинах. Незабаром розпічнеться бойкот усіх анґлійських виробів. Коли спитали Ґандія, що буде, як його арештують, він відповів: „Національний визвольний рух Індії розвивається зі стихійною силою і ніхто не може його спинити. Якби арештували навіть усіх провідників цього руху, то Індія буде боротись дальше“.

РАДЯНЩИНА загрожена опозиційним рухом проти теперішнього уряду. Спроби Сталіна ратувати державу перед господарським банкроцтвом при помочи колективізації села викликали страшенне розярення не тільки серед селянства, що творить 85 прц. населення, але й в червоній армії. Проти Сталіна повстає сильна опозиція, з правого і лівого боку, були вже й замахи на його особу, а Буденний, кажуть, вибив його по лици. Числяться вже з його упадком. На його місце, себто на секретаря комуністичної партії, мав би прийти Пятаков, бувший провідник українських комуністів.

В КИТАЮ йде дальше війна за владу між ґенералами північних і полудневих провінцій. А тимчасом населення голодує. Сотні тисяч людей вмирає голодовою смертю. В окрузі Готунґа 60.000 дівчат продалось до домів розпусти у ріжних містах, щоб ратувати себе від голодової смерти. Уряд безсильний в боротьбі з голодом, бо голодує майже 50 міліонів людей.

ПРОТИ КОМУНИ. В грузинських і татарських округах за Кавказом вибухло повстання проти більшовицької влади, що переміняє села на комуни. Між червоними військами і татарами прийшло до крівавих боїв під селом Карасахкаль. Частина червоної міліції перейшла до повстанців, забираючи скорострілі і кріси. Більшовики завернули за ріку Куру. В Кедабек грузини і татари вбили більшовицького аґента, що хотів перевести комуну. Населення втікає перед більшовиками в гори або за границю, до Персії.

СПРАВА ҐЕНЕРАЛА КУТЄПОВА. В січни ц. р. щез із Парижа бувший російський ґенерал Кутєпов, провідник російських монархістів, що живуть у Франції на еміґрації. Щойно тепер викрилося, що Кутєпова спрятали більшовики, уважаючи його майбутнім командантом військ, які мали би вирушити колись проти Радянщини. Викрито, що Кутєпова вхопили вислані чекісти на авто і вивезли на морський беріг, де чекав уже більшовицький корабель. Звідси завезли Кутєпова до Москви і вбили. Франція обурена тепер на радянського амбасадора в Парижи, Довґалевського, закидуючи йому співучасть у вивезенню Кутєпова. Ґазети пригадують, що це не перший раз більшовики прячуть так зі світа своїх ворогів. В подібний спосіб вони убили багатьох своїх ворогів за границею.

Ріжні вісти.

На Словаччині арештовано пятьох українців, членів тайної військової орґанізації, що нібито хотіли відорвати Закарпатську Україну від чехословацької держави.

На одно місто в Китаю напали бандити, а не діставши належного гарачу, повязали мешканців, обляли нафтою і спалили.

В Лодзі засудили майора Волошиновського на два роки вязниці за зловживання при бранці.

НОВИНКИ.

— **Розвязання „Сокола".** Львівський воєвідський уряд розвязав українське т-во „Сокіл" в Городку, подаючи за причину, що воно не виконувало своїх статутових обовязків, значить, че брало участи в гашенню пожеж. Загально думають, що до розвязання „Сокола" причинились місцеві кацапи, які авантуруються з українцями.

— **Серед карпатського населення** панує тепер сильна дифтерія. Є села, де цією зимою померло по 20 і більше дітей. Наприклад в околиці Лютовиськ умирає щоденно по двоє дітей. Причиною цих випадків є головно нетямучість. Люди звертаються за лікарем запізно, коли він уже не всилі помогти недужим. Другою важною причиною смертельности є високі ціни на сиворотки. В Данії уряд дає населенню сиворотку задурно; у нас пляшинка сиворотки коштує приблизно 14 зол., а для вилічення з дифтерії треба найменше трьох таких пляшин. Ясно, що наші селяни, головно тепер, у добу страшної господарської скрути не в силі оплачувати лічення своїх дітей і діти вмирають.

— **Зменшують зарібки.** В тартаку фірми Гредель у Сколім застрайкувало 700 робітників з причини обниження зарібків на 10 проц. Фірма згодилася переговорювати з робітничим комітетом і підвисшити платні, наслідком чого страйк скінчився. Інакше поступила англійська фірма у Вигоді пов. Долина. Вона виповіла 700 робітникам роботу, тому що не згодилися на 10-процентову знижку дотеперішних зарібків, і приймає інших робітників. В карпатських тартаках заняті переважно люди з українських сіл.

— **Кондуктори поліціянтами.** Залізнича влада в Польщі наділила службу при залізничих потягах поліційними правами. Доси кондуктори послугувалися в часі служби поліцією. Тепер можуть самі затримувати пасажирів, що нарушують приписи, арештувати пяних подорожних і т. п., аж прийде поліція. Таким правом користувалися дотепер кондуктори тільки в бувшій руській займанщині.

— **Палять релігійні книги.** Населення коло більшовицької границі завважало, що по другому боці горять великі вогні. Втікачі оповідають, що більшовики палять так церковні і релігійні книжки та образи, відобрані від людей.

— **Еміграційні надужиття.** В еміграційнім уряді у Львові арештовано двох урядовців, що брали від робітників хабарі й виробляли дозвіл на виїзд на роботу до Франції тільки тим емігрантам, що їм добре заплатили.

— **В справі кс. Врубля,** вікарія з Качанівки пов. Скалат, польська церковна влада оголосила, що він ще минулого року був усунений від священичих обовязків за непослух і за те, що самовільно покинув парохію в Радехові. Відбувши карні реколекції, він дістав посаду в Качанівці і тут став проявляти розстрій нервів та не виконував приказів зверхної влади. Коли йому казали виїхати до Львова, підбурений нарід не пустив його, причім кс. Врубель довів до сутички з поліцією та до відомих кривавих подій, що скінчились вбиттям 4-ох людей. Його арештували й відставили до вязниці в Тернополі. На парохію Качанівку церковна влада наложила інтердикт, забороняючи відправляти в костелі богослуження, аж до полагодження справи. Кс. Врубель був знаний з дивацтва. Минулого року вибрався з торбою на плечах і костуром в руках на прощу до Франції, живився тілки огризками, які найшов на вулиці і хотів жити на пустині. По кількох тижнях мандрівки по Франції вернув до Галичини і помирився зі своєю владою, але не на довго, бо в Качанівці виповів їй знову послух.

— **Грабунок у білий день.** У Варшаві вбили в білий день банкира Центнершвера у його конторі. Незнані доси бандити застрілили його при отвореній шуфляді з грішми і зрабували 20.000 зол. В поспіху не добачили більшої суми в доларах, що лежала на верху. За викриття злочинців поліційна влада визначила 5.000 зол. нагороди.

— **Взялася на спосіб.** В польській кольонії Єзьоро пов. Радехів вибухла пожежа в домі осадника Юзефа Мярка. Показалось, що причиною вогню була його 17-літна донька Анна. Вона домагалася від батька, щоби справив їй на свята нові строї, але батько сказав, що не має за що. Тоді дівчина підпалила хату. В слідстві призналася, що хотіла, щоби батько дістав відшкодування від асекурації, а тоді купить їй потрібне вбрання.

— **Вбивство жінки.** З ріки Серету коло Касперовець пов. Заліщики виловили трупа жінки у мішку, до якого був привязаний камінь ваги 10 кг. Показалось, що це була 30-літна Магдалина Ковальчик, жінка Петра з Касперовець, яка пропала була ще в листопаді м. р. Арештований чоловік признався, що убив жінку в часі сварки і вкинув у мішку до ріки.

ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ.

Веде посол В. Целевич.

Що робити, коли хтось згубив військову книжочку?

Кожний, що ставав до військової бранки, все одно — чи відбув військову службу, чи його звільнено, має військову книжочку. Власти дуже часто домагаються показати її. Коли хто згубив військову книжочку, то повинен старатися, щоби одержати другу, або т. зв. дуплікат військової книжочки. Старатися про військову книжочку треба таким чином. Насамперед треба про згубу дати оповістку і то тричі до часописів. В тій оповістці треба написати про згубу і помістити заяву про уневажнення книжочки. Взагалі ніякі закони не приписують, в яких часописах має бути поміщена ця оповістка. Тому треба вміщувати її у своїх українських часописах, щоби таким чином той гріш, який треба платити за оголошення, йшов на підтримку своєї преси. Три числа часопису, в якому поміщено оповістку про згубу, слід задержати у себе і долучити до прохання про виставлення нової військової книжочки. Таке прохання вноситься до повітової команди доповнень (П. У. К.) і воно має виглядати приблизно так:

До повітової Команди Доповнень в Рогатині.

Дня 15. березня 1929 р. украдено мені (чи я згубив на ярмарку) в Рогатині військову книжочку, виставлену Повітовою Командою Доповнень в Рогатині 1927 р. Супроти того прохаю видати мені дуплікат військової книжочки.

Я уродився дня ..... 19... в громаді Псари, мій батько називався Михайло, а мати Горпина з Шепелів. Військову службу відбував я при .... полку і мене звільнено з військової служби в 1927 р.

Долучаю 3 примірники часопису (назва часопису) на доказ, що я тричі помістив оповістку про украдення мені військової книжочки і прохаю про видачу мені дуплікату.

Псари, дня 22. грудня 1929 р.

Точна адреса (підпис)

Коли резервісти мають обовязок голоситися громадському уряді?

На основі постанов § 496 і 510 виконавчого розпорядку з дня 21. березня 1925 р. „В. З." ч. 37 поз. 252. рядовики і офіцери резерви і загального ополчення мають обовязок мельдуватися в громадському уряді в двох випадках, а саме:

1. Коли змінюють своє місце замешкання.
2. Кождочасно, коли вертають до дому з військових вправ.

Як запрягати коня.

В цілій Галичині привикли запрягати одного коня з лівого боку дишля, в бувшій російській займанщині з правого боку. Як відомо, адміністраційна влада рішила завести в цілій Польщі однакові порядки і приказала, щоби Галичина трималася тепер російського звичаю, до якого привикла давна Конгресівка. Це ніби задля самоходового руху на гостинцях. На непослушних поліція стала накладати гострі кари.

Наслідком частих скарг і нарікань населення міністерство внутрішних справ звернулося до всіх галицьких воєводів, щоби поліція не накладала кар на тих, що запрягають дальше одного коня з лівого боку дишля. Рільниче населення переживає тепер тяжку годину з причини загальної господарської скрути, тому треба відзвичаювати його від запрягання коня проти припису в інший спосіб.

ДОПИСИ.

БЕНЕВА ПОВ. ПІДГАЙЦІ. За комісарщини Кароля Шпуляка і Стаха Бенявського в 1921 і 1922 р. продано 40 моргів громадського поля, ніби на сплату передвоєнних довгів громади, за 160 тисяч марок. Довгу сплачено на 40.000, а решту, 120 тисяч марок зужито на будову тимчасового „косцюлка", який побудовано на громадській площі. За комісарщини Юзефа Возняка подаровано найкращу і найпотрібнішу громадську площу під будову нового костела, а хотяй громадяне протестували в громаді, в старостві та повітовім виділі в Підгайцях, все те не помогло. На будову польської „плебанії" забрано 20 кірців громадського збіжа, а крім того виплачувано з каси громадської по кількасот золотих. Теперішний громадський уряд йде дальше слідами комісарщини та дозволяє „кулкови рільничому" забрати під будову дому навіть улицю, хотяй такої ухвали громадська рада не винесла, а властиво ухвала перепала. Поляки мимо того заняли площу насильно та звозять на неї камінь, бо мають прибоїщний від громадської зверхности консенс на будову дому. Українське населення Беневи, яке становить 3/4 всего населення, вже кілька разів закладало протести проти такої господарки громадським майном, одначе безуспішно. Зрештою, що ту поможуть протести, коли мається діло з пляновим забиранням „правем і левем" громадського майна на польські ціли, а акцію кермують ті, до яких дотепер ми слали протести.

Селянин.

ПІДГАЄЧЧИНА. **Як тяжко українському селянинови стати писарем.** Кількох наших селянських хлопців з Підгаєччини з укінченою вилловою школою внесли були до Тимч. Самоврядного Виділу у Львові подання, щоби приняти їх на курс писарський. Повітовий виділ в Підгайцях написав на їх поданнях таку резолюцію: „Пшедкладам нінейше подане з вньоскем на неувзглендненє, ґдиж петент не бендзє муґл отжимаць в тут. повєце одповєдней посади, а ко рольник о посаден в інним повєце нє бендзє компетовал". Чи прочитавши ту резолюцію може ще хто казати, що повітовий виділ в Підгайцях зле опікується українцями.

РІВНЕ. **Арешти на Шевченківському концерті.** Дня 11-го березня ц. р. вечером відбувся в Рівному святочний концерт в честь Т. Шевченка. Концерт влаштувала українська приватня ґімназія в Рівному. Саля була переповнена. Особливо багато було селян, які зїхалися з близших і навіть з дальших сіл. На Академії був присутній також повітовий староста. Програму концерту виконано знаменито. Порядок на салі був зразковий. Але кінець концерту був траґічний. В програмі в останній точці було написано: „Гимн — виконає хор". На салі ніхто не сумнівався, що мав це бути український національний гимн, але в дійсности хор почав співати польський національний гимн, а рівночасно публика зібрана на ґалерії, у тій певности, що на сцені співається український національний гимн, почала співати „Ще не вмерла Україна". Вся зібрана публика стала з місць, а присутній староста з референтом безпеченьства і начальником експозитури, почувши спів українського національного гимну, приказав хорові на сцені замовчати, опустити занавісу, засвітити світло на салі та позамикати всі двері в театрі. На салі зявилося багато мундурової і тайної поліції, яка на приказ старости почала переводити арешти. На салі повстала страшна суматоха. Арештован поверх сотні людей, а в тому б. посла з 18-ки п. Серветника. Арештованих, отже і б. посла Серветника, сковано кайданами і під сильною ескортою відставлено до комісаріяту. З загальної суматохи вийшло чимало людей потурбованих. Слідуючого дня арештованих відставлено до слідчого судді, який всіх о 8-ій год. вечером випустив на волю. 13-го березня приїхали до Рівного посли Васильчук і Жук і разом з деякими арештованими внесли до прокуратора скаргу на повітового старосту, складаючи на нього вину за траґічні наслідки його зарядження і поступовання.

РУДЕНКО ЛЯЦКЕ, пов. РАДЕХІВ. **На добрій дорозі.** Наше село мале, має всего 55 нумерів і було колись москвофільським. По війні отряслось з москвофільської мороки і ступає жваво культурно-освітним шляхом. Повстала кооператива, читальня з аматорським гуртком, а навіть Сокіл згуртував коло себе молодь. Читальня розвивається, хоч власного дому не має, особливо аматорський гурток проявляє оживлену діяльність. Минулого року дав чимало вистав, одну в сусідному селі Куликові. Дохід з вистав обертають на книжки до бібліотеки. Тільки дальше витревало на тій дорозі, не зважайте, просвітяни, на насміх темних духів ні інші перешкоди, та єднайтесь зі всенародним організаційним рухом для кращого завтра!

Учасник.

Розсадник культури на „кресах".

В Перемишлі скінчилася судова розправа проти дідича з Пітрич пов. Золочів, Рильського. Розправа, що тревала кілька тижнів, виказала, що Рильський застрілив свою жінку, щоби загарбати її маєток. Є це людина жорстока, що в поведенню з іншими знала тілки кулак, нагай або револьвер. Рильський дослужився в польському війську степеня майора і з польсько-української війни привіз 10 фір награбленого майна.

Присяжні судді потвердили 8 голосами його вину і трибунал засудив його на кару смерти через повішення. Цю кару на основі амнестії перемінено на 15 літ вязниці. Крім того Рильський втрагив степень майора, всі відзнаки і має заплатити двом заступникам цивільної сторони по 100 зол. за кождий день розправи.

Так виглядають розсадники культури на „кресах".

—o—

. КУЛИКІВ ПОВ. ЖОВКВА. **Свято „старорусінуф“.** Куликівські кацапи тратять що раз більше ґрунт під ногами, бо все до своєї акції просять місцевих поляків, ба часто на ріжні свої шопки запрошують пана старосту і ріжних командантів для більшої паради, а страху для українців. Очевидно за ними тягнуть оден-два тайні аґенти. Так було і 22. лютого ц. р. „Русска Касса“ обходила 50-ліття свого „битія“. На богослуженню, яке відправив о. Хиляк з Мервич, був присутній староста Бернатович з Жовкви і якийсь пан з „кулек рольнічих“ зі Львова. Приїхали в гості до куликівських „старорусінуф“ особовими автами, а це для куликівських кацапів незвичайне свято. „От, диви, які пани до нас приїзджають і якими автами!“ Був на принятті місцевий ксьондз канонік. Саля приняття в чит. Качковського була прикрашена портретами президента і маршалках в польських і російських стрічках. До трапези засіли лиш гості і настоятелі „касси“. Решта „русскої братії“ стояла на салі і поликала слинку. Зачались промови-тоасти. „Русскі“ промовляли по польськи, а поляки також по польськи. Між іншим Андрій Мусій, звертаючися до ксьондза каноніка з тоастом, мовив: а відзі кньондз канонік, я давно юж мувілем, же русска з Польскон мусі разем ісьць“. Це деяким кацапам не всмак було почути і не знали, що це має значити. По тім сніданку перенеслась русско-польська сметанка до апартаментів місцевого русского адвоката і там приняття продовжалось аж до 11 в ночі. Це і є ще одинока підстава кацапщини.

Прохання куликівців. Громадяне українці Куликова звертаються до всі : українців власників садів у Галичині: Приходить весна. Куликівці садівники купують сади. Тут вони крикуни-кацапи, а при купні українці-патріоти. Тому просимо продавати сад лиш такому, хто викажеться від місцевих українців у Куликові посвідкою, що він не шкідник і не зрадник народу. Цею дорогою звертаються куликівці до Т-ва Союз Українських Адвокатів і до українських правників, щоби конечно котрийсь молодий меткий адвокат українець відкрив свою канцелярію в Куликові, бо доймаючо відчуває ціла Куликівщина брак правної поради від свого адвоката — тим більше, що повіт скорим ходом відкацапщується, а нема кому на місці взяти проводу в руки.

——o——

Ціни у Львові.

ЗБІЖЕ: Пшениця двірська 39·40—00·—, збірна 36·25—37·25, жито 20·75—21, ячмінь 20·25—20·75, овес 17 до 17·50, гречка 24—25, просо 28—29.

НАБІЛ: Маслосоюз платив кооперативам 5. квітня: масло експортове солене 4·70, — несолене бльокове 4·70, молоко 0·34, сметана 1·60, копа яєць 5·80.

ГРОШІ: Доляр амер. 8·90, канад. 8·80, чеська корона 0·26, рум. лев 0·05, астр. шілінґ 1·26, франц. франк 0·35, фунт штерл. 43·80, червінець 13·50, нім. марка 2.12.

З господарської практики.

Кормлення пчіл.

При годівлі пчіл треба нераз кормити пчоли з руки, то є піддавати їм готову поживу: чи то мід, чи цукровий сироп т. є. цукор заварений з водою. Пчоли кормимо з двох причин. Одна причина це голод; а пчола, що в улию не має меду або на зиму, чи в зимну весну має його замало, мусить згинути. Найкраще було би, щоби при перегляді пчіл під зиму, отже в вересни, жадної слабизни, жадних пнів убогих в мід не полишити. Бо ліпше мати менше перезимованих пнів, але сильні, чим слабі; або нехай і кріпкі в силу але слабі в мід. В першім випадку пчоли обсипляться з зимна, а в другім з голоду, і шкода буде цього меду, який спотрібували, заки згинули.

Забезпечуючи пчоли під зиму, треба їм дати меду подостатком, бо коли меду бракне до пожитку хочби лише ложка, то пчоли згинуть з голоду в послідній таки хвилі. Досить сильний рій ужиткує через пізну осінь і зиму денно около 30 ґрамів меду, а що від половини жовтня до половини квітня мине 180 днів, то за той час споживають пчоли коло 5 і пів кґ. меду. Ця скількість не була би ще велика, якби не те, що від половини лютого вже зачинає матка червити та що в марті і в квітни, коли пожитку так якби не було, прибуває чимраз більше черву, який окремо потрібує поживи. Пересічно іде в тім часі на черв меду около 50 ґрамів денно (у роїв досить сильних), отже через березень і квітень піде знову коло 3 кіля меду. Весь цей мід мусить находитися запасовий в улию, інакше мусять пчоли голодувати й обсипляться в послідній нераз хвилі. А рахунок, який тут подано, має вартість лише там, де улиї достаточно теплі, не виставлені на вітри, і де пчоли зимують спокійно, не маючи неспокою ні від стукоту, ні від мишей.

Друга причина кормлення пчіл є те, щоби побудити їх на весну до лучшого червлення. Чим більше черви на весну, тим більше буде робочої пчоли на час пожитку до знесення меду. Тому весняне кормлення пчіл є кормленням не задля недостатку, а кормленням спекуляційним Добрий пасічник побуджує матку до обильного червлення завчасу, щоби в улию багато було пчоли, коли прийде пожиток. А до обильного червлення побуджує він матку тим, що підлає до улия день в день бодай 10 ложці меду, розправленого двома ложками води. Від того піддавання зробиться в улию рух, пчоли зносять в гніздо день в день мід новий, і матка стає тимбільше червити.

При кормленню треба триматися отсих правил: кормлення треба розпочати найпізніше на місяць перед тим весняним пожитком. Коли хочемо мати велику силу пчоли до ріпакового цвіту, який зачинає цвисти в половині мая, треба тоді кормити пчоли найпізніше від половини квітня. Якщо хочемо мати велику силу пчоли до цвіту акації, що зачинає цвисти від половини червня, треба зачати пчоли кормити від мая. До аґресту і цвіту овочевих дерев треба пчоли зачати кормити вже з кінцем березня. Взагалі треба при кормленню розважити добре час найважнішого, найбогатшого пожитку, який дає околиця. У кого для кормлення пчіл на весну нема власного меду, той може ужити і мід купний, але для певности треба його переварити з водою, щоби унеможливити всіляку заразу. Замісць меду можна на кормлення ужити і цукор, переварюючи його з такою самою кількістю води (на вагу) і додаючи до него для запаху бодай дрібку патоки.

Таке кормлення пчіл причиняється також до скоршої рійки, а також і до скоршого оброблення свіжих роїв. Вчасний рій, котрий кормити сейчас по обсадженню через 1—2 тижні, обробиться скоро, і маючи знаменитий приріст сили, може забезпечитися ще і в мід на зиму. Тому кормлення пчіл, ведене розважно і в відповідний час, є одним з найпевніших способів, щоби в пасіці мати сильні пні і за тим доходи з таких пнів.

Мих. Бардеґа.

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.